

Suomen Potilasturvallisuusyhdistyksen (SPTY) toimintakertomus 2016

Suomen Potilasturvallisuusyhdistys on vuonna 2010 perustettu edistämään potilasturvallisuutta ja potilasturvallisuuden tutkimusta, sekä lisäämään tietoisuutta ja yhteiskunnallista keskustelua potilasturvallisuudesta. Toimintaa ohjaavia arvoja ja periaatteita ovat avoimuus, läpinäkyvyys, potilaslähtöisyys, rohkeus, riippumattomuus ja yhteistyöhakuisuus. Yhdistyksessä seurataan aktiivisesti potilasturvallisuutta koskevaa tilannetta Suomessa ja muualla maailmassa. Tavoitteena on profiloitua vahvana asiantuntijana ja kouluttajana, jolla on vaikuttavuutta potilasturvallisuutta koskevassa päätöksenteossa. Yhdistyksen jäseninä on kattavasti henkilöitä ja yhteisöjä, jotka ovat keskeisesti tekemisissä potilasturvallisuuden kanssa tai ovat kiinnostuneita edistämään asiaa.

Seitsemännen toimintavuoden aikana yhdistys on keskittynyt edistämään HaiPro- Terveystieteiden tutkimuskeskityksen raportointijärjestelmään kertyneen potilasturvallisuuden vaaratapahtuma-aineiston tutkimuskäyttöä. Kuluneen vuoden aikana on myös panostettu edellisvuosien tapaan potilasturvallisuutta edistävän materiaalin tuottamiseen ja jaostensa toiminnan tukemiseen. Yhdistys toimii pääsääntöisesti jaostensa kautta. Vuoden aikana kehitettiin mm. potilasturvallisuuden ansiomerkkiä ja sen myöntämisperusteita. Ensimmäiset ansiomerkit voidaan myöntää vuoden 2017 aikana. Yhdistys haluaa tehdä yhteistyötä potilas- ja asiakasturvallisuuden ja sen kehittämisen parissa työskentelevien tahojen kanssa. Yhdistys ja sen jaosten jäsenet ovat tavanneet mm. Valviran, Potilasvakuutuskeskuksen, Farmasialiiton ja Lääkäriliiton asiantuntijoiden kanssa. Yhdistys on ollut aktiivisesti mukana potilas- ja asiakasturvallisuuden toimintaohjelman päivittämistyössä yhteistyössä STM:n kanssa ja oli valmistautunut olemaan strategian jalkauttamistyössä tukena vuoden 2016. Strategiaa ei kuitenkaan julkaistu vielä toimintavuoden aikana.

Kansallisen potilasturvallisuustutkimuksen tukeminen

Potilasturvallisuusyhdistyksen yhtenä toimintalinjauksena on riippumaton potilasturvallisuuden tutkimuksen tukeminen. Osana tätä toimintaansa Potilasturvallisuusyhdistys on kuluneena vuonna käynnistänyt toiminnan, jonka tarkoituksena on edistää HaiPro-vaaratapahtumien raportointijärjestelmään kertyneen potilasturvallisuuden vaaratapahtuma-aineiston tutkimuskäyttöä.

Yhdistys on kehittänyt mallin koordinoita eri organisaatioista yhdistetyn HaiPro-aineiston tutkimuskäyttöä. Tutkimustoiminta on aloitettu kesällä 2016, jolloin kiinnostuneet tutkijat ympäri Suomea ovat voineet hakea Potilasturvallisuusyhdistykseltä lupaa aineiston tutkimuskäyttöön. Lupa yhdistetyn HaiPro-aineiston tutkimuskäyttöön voidaan myöntää akateemiseen tieteelliseen tutkimukseen tai sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioissa tapahtuvaan kehitysohjelmaan. Tutkijat voivat siis hakea yhdistykseltä lupaa tutkimusluvan antaneista HaiPro-organisaatioista yhdistetyn aineiston tutkimuskäyttöön. Lupahakemusten arvioinnin ja esityksen tutkimuslupien myöntämisestä yhdistyksen hallitukselle tekee yhdistyksessä toimiva tutkimusneuvosto, joka koostuu alan asiantuntijoista. Varsinaisen luvan aineiston tutkimuskäytölle myöntää yhdistyksen hallitus Tutkimusneuvoston esityksen pohjalta. Yhdistyksellä ei ole pääsyä HaiPro-tutkimusaineistoon eikä aineisto ole yhdistyksen käytössä. Yhdistys ainoastaan koordinoi lupahakemusten käsittelyä.

Potilasturvallisuusyhdistys

Tutkimusneuvoston puheenjohtajana toimii professori Risto Roine ja jäsenenä sosiaalifarmasian professori Marja Airaksinen, Potilasturvallisuuspäällikkö, mielenterveyden edistämisen dosentti Kaisa Haatainen, Kliinisen onkologian dosentti Vesa Kataja, psykiatrian ja oikeuspsykiatrian dosentti Eila Tiihonen sekä lääketutkimuksen dosentti Miia Turpeinen. Tutkimusneuvoston sihteerinä toimii proviisori, farmasian jatko-opiskelija Anna-Riia Holmström.

Tutkimusten tuottama julkaistavissa oleva tieto sekä tutkimusten tiivistelmät tulevat esille Potilasturvallisuusyhdistyksen kotisivujen kautta. Potilasturvallisuusyhdistys on tiedottanut toiminnan alkamisesta jäseniään erikseen ja sen lisäksi yhdistyksen verkkosivuilla tutkijat ja ajankohtaista -osioissa vuoden aikana. Tutkimustoiminnan aloittamisesta on annettu myös tiedote medialle.

Hallituksen toiminta

Yhdistyksen hallituksessa vuonna 2016 toimivat puheenjohtajana Ermo Haavisto, varapuheenjohtajana Timo Keistinen, sihteerinä Tarja Pajunen ja rahastonhoitajana Terhi Reunama. Lisäksi hallituksessa on ollut: Anna-Riia Holmström, Asko Nio, Annika Bröckl, Marina Kinnunen, Risto Roine, Karoliina Peltomaa, Mari Liukka, Merja Sahlström ja Anssi Kuosmanen sekä varajäseninä Marja Airaksinen ja Irene Vuorisalo ja Jarkko Wallenius.

Yhdistyksen jaosten vetäjinä ovat toimineet: Arto Helovuori, Anna-Riia Holmström, Marina Kinnunen ja Irene Vuorisalo.

Hallitus kokoontui 9 kertaa vuonna 2016, joista kaksi pidettiin sähköpostikokouksena. Lisäksi yhdistys ja Valvira toteuttivat yhteiskokouksen 23.8.2016. Kokouksen läpileikkaavana teemana oli potilaan/asiakkaan roolin vahvistaminen. Tapaamisessa käsiteltiin muun muassa tulevaa potilas- ja asiakasturvallisuusstrategiaa, haittatapahtumien analyysien tukemista ja kehittämistä sekä tutkimustoiminnan edistämistä ja tutkimusyhteistyötä.

Yhdistyksen kevätkokous pidettiin 25.5.2016. Kokouksessa käsiteltiin sääntömääräiset asiat.

Vuosikokous päätti säilyttää liittymis- ja jäsenmaksut ennallaan.

- Varsinainen jäsen (henkilö) 30€/vuosi
- Varsinainen jäsen (yritys/yhteisö) 300€/vuosi
- Varsinainen jäsen (sairaanhoitopiiri) 500€/vuosi
- Kannatusjäsen (henkilö) 100€/vuosi
- Kannatusjäsen (yritys/yhteisö) 500€/vuosi

Yhdistyksellä oli vuoden 2016 lopussa 203 henkilö-, 28 yritys/yhteisö- sekä 15 sairaanhoitopiirijäsentä.

Vuoden 2016 aikana lähetettiin kolme sähköistä jäsenkirjettä. Yhdistyksen hallituksen jäsenet ovat tehneet yhdistystä tunnetuksi esiintymällä lukuisissa kokouksissa ja seminaareissa. Yhdistys on ollut esillä vuoden aikana mm. Lääkäri-, Sairaanhoitaja- ja Farmasian päivillä.

Potilasturvallisuusyhdistys

Talous

Yhdistys tekee jäsenhankintaa lähinnä yhdistyksen järjestämissä tapahtumissa. Uusia jäseniä liittyy yhdistykseen jatkuvasti, mutta eroilmoituksiakin tulee eläköitymiseen tai tehtävien vaihtumisen myötä. Taloudellisesti tiukat ajat vaikuttavat myös siihen, mihin yhdistykseen halutaan maksaa jäsenmaksua.

Yhdistyksen tulot koostuvat ainoastaan jäsenmaksuista. Vuonna 2016 jäsenmaksunsa jätti maksamatta 89 henkilö-, 12 yritys/yhteisö ja 4 sairaanhoitopiirijäsentä. Yhdistyksen suurin kuluerä on ollut hallituksen kokoukset. Hallituksessa on jäseniä, jotka voivat tulla kokoukseen vain lentäen ja tästä on luonnollisesti kustannuksia. Yhdistys on painattanut oppaat Riskienhallinnasta ja ottanut uuden painoksen Vakavien vaaratapahtumien tutkintaoppaasta. Osa näistä painatuskuluista laskutettiin vasta 2016 puolella ja näin vaikuttavat myös tulokseen.

Tilikausi tuotti alijäämää 4352,24 euroa.

Yhdistyksen jaokset ja vastuuhenkilöt vuonna 2016

JAOS	YHTEYSHENKILÖ	YHTEYSTIEDOT
Turvallinen lääkehoito	Anna-Riia Holmström	anna-riia.holmstrom@helsinki.fi
Potilasjaos	Irene Vuorisalo	irene.vuorisalo@diabetes.fi
Potilasturvallisuuden asiantuntijat	Marina Kinnunen	marina.kinnunen@vshp.fi
Potilasturvallisuuskoulutus	Arto Helovuo	arto.helovuo@huperman.com
13.10.2016 alkaen: Koulutusvastaava	Anssi Kuosmanen	anssi.kuosmanen@niuva.fi

SPTY jaosten toiminta

Potilasjaos

Toiminnan painopisteenä on ollut turvallisen lääkehoidon edistäminen. Tämä on tapahtunut sekä viestinnällä että vuoropuhelua kehittämällä. Jaos julkaisi valtakunnallisena lääkehoidon päivänä sekä sosiaali- ja terveysjärjestöjen katto-organisaation SOSTE ry:n kautta, että Fimean kansallisen lääkeinformaatiostrategian kautta potilaille kohdennetun verkkotiedotteen siitä, miten potilas ja hänen läheisensä voivat konkreettisesti itse osallistua oman turvallisuutensa ylläpitoon ja parantamiseen.

Jaos on käynyt vuoropuhelua epätyypillisesti lääkehoitoa soveltavien tahojen kanssa (JHL:n luento: Turvallinen lääkehoito kouluissa ja päiväkodeissa) ja asiantuntijaryhmän vierailu Pasilan poliisivankilassa). Vuoden viimeisen kokouksen teemana oli lääkehoito omaishoidossa. Kokous siirtyi seuraavalle vuodelle.

Toisena tavoitteena on ollut potilasturvallisuusyhdistyksen tunnetuksi tekeminen potilaiden ja heitä edustavien järjestöjen keskuudessa. Tämä on tapahtunut asiantuntijaryhmän jäsenjärjestöjen toiminnan välityksellä sekä viestinnällä SOSTE ry:n potilas- ja kansanterveysjärjestöjen verkoston kautta.

Potilasturvallisuusyhdistys

Jaos teki tunnetuksi keväällä ilmestynyttä Turvallinen lääkehoito - Opas lääkehoitosuunnitelman tekemiseen sosiaali- ja terveydenhuollossa -julkaisua (Inkinen, Volmanen, Hakoinen THL 2016). Jaoksen asiantuntijaryhmän perehdyttämistä varten oppaan kirjoittajiin kuuluva Ritva Inkinen vieraili ryhmässä esittelemässä opasta.

Potilasjaos jatkoi yhdistyksen verkkosivujen kehittämistä. Jaos kokoontui toimintavuoden aikana viidesti. Jaoksen asiantuntijaryhmän jäsenmäärä kasvoi kolmella. Uudet jäsenet ovat Muistiliitto ry, Suomen Parkinson-liitto ry ja Suomen Kipu ry. Asiantuntijajaokseen kuuluvat nyt: Aivoliitto ry, Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry, Hengityслиitto ry, Invalidiliitto ry, Mielenterveyden keskusliitto ry, Muistiliitto ry, Neuroliitto ry, Näkövammaisten liitto ry, Reumaliitto ry, Suomen Diabetesliitto ry, Suomen Kipu ry, Suomen Parkinson-liitto ry ja Suomen Sydänliitto ry. Jaoksen puheenjohtajana toimi Irene Vuorisalo Diabetesliitosta.

Turvallinen Lääkehoito -jaos

Turvallinen Lääkehoito -jaos kokoontui vuoden 2016 aikana neljä kertaa. Jaoksen vuoden päätoimenpiteenä oli Pharmaca Fennican uudistustyön tukeminen jaoksen asiantuntijuuden avulla. Jaos osallistui asiantuntijana uuden Pharmaca Fennicassa tunnistettujen 150 keskeisimpien riskilääkkeiden yhteydessä esitetyn ”lääkitysturvallisuus-laatikon” sisältöjen suunnitteluun ja kommentointiin. Toimenpide toteutettiin yhteistyössä Lääketietokeskuksen kanssa ja jatkui kevästä 2016 vuodenvaihteeseen saakka.

Jaos osallistui myös Lääkehoidon päivän 2016 toteutukseen osallistumalla suunnitteluryhmään, toteuttamalla apteekkeille suunnatun ohjeistuksen Lääkekortin päivityspisteen järjestämisestä apteekkeissa, sekä kirjoittamalla blogikirjoituksen Lääkehoidon päivien verkkosivuille. Jaos on osallistunut vuonna 2016 aloitettuun Sipilän hallituksen Rationaalisen lääkehoidon toimeenpano-ohjelman ”lääkkeiden toimittaminen”-alaryhmän toimintaan lääkitys- ja potilasturvallisuuden asiantuntijana. Jaos on myös osallistunut yhdistyksen verkkosivujen uudistamistyöhön.

Potilasturvallisuus asiantuntijat -jaos

Potilasturvallisuuden asiantuntijat jaos kokoontui vuoden 2016 aikana 4 kertaa. Jaoksen syyspäivät järjestettiin Rovaniemellä. Vuoden lopussa jaoksen jäsenenä oli yhteensä 36 jäsentä. Jaoksen jäsenet pitivät aktiivisesti yhteyttä jaoksen sähköpostilistan välityksellä jakaen vertailutietoa ja uusia toimintatapoja. Jaoksen kokouksissa on käyty läpi ajankohtaisia asioita esimerkiksi laiteturvallisuuteen ja vaaratapahtumien raportointiin liittyen. Kokouksissa on myös jokainen osallistuja esitellyt oman organisaation hyviä potilasturvallisuuskäytäntöjä. Asiantuntijat ovat yhdessä pohtineet seuraavia askeleita potilasturvallisuuden kehittämisessä ja arvioinnissa. Jaos on käynyt keskusteluita mahdollisesta yhteistyöstä Turvallinen Lääkehoitojaoksen kanssa sekä sairaaloiden turvallisuuspäälliköiden kanssa. Asiantuntijat ovat keränneet jäseniltä käytössä olevia tarkistuslistoja, jotka on tarkoitus viedä yhdistyksen verkkosivuille.

Koulutusjaoksella ei ollut varsinaista toimintaa vuonna 2016. Jaoksen toiminta on ollut enemmän koordinoiva tehtävä ja kukin yhdistyksen jaos on tuottanut koulutuskokonaisuudet itsenäisesti ja markkinoinut niitä yhdistyksen kautta. Yhdistyksen hallitus päätti syksyllä (kokouksessaan 13.10.2016), että koulutusjaosto lopetetaan ja, että jatkossa koulutusjaoksen sijasta yhdistyksellä

Suomen

Potilasturvallisuusyhdistys

on koulutusvastaava, joka koordinoi koulutuksia ja niiden toteuttamista. Koulutusvastaavana toimii Anssi Kuosmanen.

Tutkimusneuvoston toiminta

Tutkimusneuvosto aloitti toimintansa vuonna 2016. Neuvoston tehtävänä on arvioida yhdistykselle saapuneet hakemukset yhdistetyn HaiPro aineiston tutkimuskäyttöön. Vuonna 2016 yhdistyksen neuvosto arvioi kaksi hakemusta. Hallitus myönsi luvan näille kahdelle tutkimukselle aineiston tutkimuskäyttöön. Tutkimusneuvoston kokoonpano:

Risto Roine, Tutkimusneuvoston puheenjohtaja
LKT., Professori

Marja Airaksinen
Sosiaalifarmasian professori
Kliinisen farmasian ryhmä, Farmakologian ja lääkehoidon osasto
Farmasian tiedekunta, Helsingin yliopisto

Kaisa Haatainen
TtM, FT, eMBA
Potilasturvallisuuspäällikkö, Kuopion yliopistollinen sairaala
Mielenterveyden edistämisen dosentti, Itä-Suomen yliopisto

Vesa Kataja
Erikoislääkäri, syöpätaudit ja sädehoito
Kliinisen onkologian dosentti, Johtajaylilääkäri, Keski-Suomen sairaanhoitopiiri

Eila Tiihonen
LT, psykiatrian ja oikeuspsykiatrian erikoislääkäri, hallinnon pätevyys
Johtava lääkäri, Niuvanniemen sairaala, Oikeuspsykiatrian dosentti, Itä-Suomen yliopisto
Psykiatrian dosentti, Helsingin yliopisto

Miia Turpeinen
Lääketutkimuksen dosentti, kliinisen farmakologian ja lääkehoidon erikoislääkäri, Arviointiyliopisto
PPSHP ja Oulun yliopisto

Anna-Riia Holmström, Tutkimusneuvoston sihteeri
Proviisori, farmasian jatko-opiskelija, Apteekki- ja sairaalafarmasian yliopisto-opettaja
Kliinisen farmasian ryhmä, Farmakologian ja lääkehoidon osasto
Farmasian tiedekunta, Helsingin yliopisto